Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Tuomioistuimen toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Asetus (EU) N:o 1215/2012 – 1 artiklan 1 kohta – Soveltamisala – Siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat – Käsite – Menettely, jolla korvataan vastaajan suostumus tuomioistuimen rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaisten viranomaisten takavarikoiman omaisuuden osalta määräämän haltuunoton kumoamiseksi – 8 artiklan 2 alakohta – Sivullisvaatimus – Kolmannen osapuolen käsite

Asiassa C-494/23 [Mahá] [i],

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Nejvyšší soud (ylin yleinen tuomioistuin, Tšekki) on esittänyt 7.6.2023 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.8.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

QE ja

IJ

vastaan

DP ja

EB,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja F. Biltgen (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Wahl ja M. L. Arastey Sahún,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: tšekki.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa menettelyn minkään osapuolen todellista nimeä.

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, M. Hellmann ja J. Simon,

– Euroopan komissio, asiamiehinään S. Noë ja K. Walkerová,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 1 artiklan 1 kohdan ja 8 artiklan 2 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä kaksi Tšekissä asuvaa henkilöä QE ja IJ ja toisaalta kaksi Ranskassa asuvaa henkilöä DP ja EB ja joka koskee tuomioistuimen QE:n ja IJ:n ostaman ajoneuvon osalta määräämän haltuunoton kumoamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Brysselin yleissopimus

3 Tuomioistuinten toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32; jäljempänä Brysselin yleissopimus) I osastossa määrätään seuraavaa:

”Tätä yleissopimusta sovelletaan yksityisoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään.

– –”

Asetus (EY) N:o 44/2001

4 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1), joka oli voimassa 9.1.2015 saakka ja joka kumottiin asetuksella N:o 1215/2012, 1 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Erityisesti asetusta ei sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin.”

Asetus N:o 1215/2012

5 Asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämän asetuksen soveltamisalan olisi katettava kaikki tärkeimmät siviili- ja kauppaoikeudelliset asiat lukuun ottamatta tiettyjä selkeästi määriteltyjä asioita – –”

6 Tämän asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. Sitä ei erityisesti sovelleta vero- tai tulliasioihin eikä hallinto-oikeudellisiin asioihin eikä valtion vastuuseen teoista ja laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta iure imperii).”

7 Mainitun asetuksen 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilöllä on kotipaikka jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne myös

– –

2) jos kanne koskee takuu- tai takausvaatimusta tai sivullisvaatimusta, siinä tuomioistuimessa, jossa alkuperäinen kanne on pantu vireille, jollei alkuperäistä kannetta ole nostettu ainoastaan sen vuoksi, että kanne henkilöä vastaan saataisiin tutkituksi muussa tuomioistuimessa kuin siinä, joka muutoin olisi ollut toimivaltainen tutkimaan häntä vastaan nostetun kanteen;

– –”

8 Saman asetuksen 26 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Sen toimivallan lisäksi, joka jäsenvaltion tuomioistuimella on tämän asetuksen muiden säännösten nojalla, tuomioistuin on toimivaltainen, jos vastaaja vastaa kyseisessä tuomioistuimessa. – –”

Tšekin oikeus

Rikosprosessista annettu laki nro 141/1961 (rikosprosessilaki)

9 Rikosprosessista annetun lain nro 141/1961 (zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízeni soudním (trestní řád), rikosprosessilaki) 80 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”(1) Jos luovutettua tai pois otettua omaisuutta ei enää tarvita menettelyn myöhemmissä vaiheissa ja jos takavarikko ei ole mahdollinen, omaisuus on palautettava henkilölle, joka sen on luovuttanut tai jolta se on takavarikoitu. Jos toinen henkilö vaatii oikeutta omaisuuteen, omaisuus palautetaan henkilölle, jonka oikeus omaisuuteen on kiistaton. Epäselvissä tapauksissa omaisuus otetaan haltuun, ja omaisuutta vaativalle henkilölle ilmoitetaan, että omaisuutta on vaadittava siviilioikeudellisessa menettelyssä. – –

– –

(3) Edellä [1 momentissa] tarkoitetun päätöksen tekee jaoston puheenjohtaja tai esitutkinnan yhteydessä yleinen syyttäjä tai poliisiviranomaiset. – –”

Siviiliprosessista annettu laki nro 99/1963

10 Siiviprosessista annetun lain nro 99/1963 (zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád) 88 §:n d kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tuomioistuin, jossa haltuunottoa koskeva menettely on vireillä, on toimivaltainen tutkimaan asian yleisen tuomioistuimen – – sijaan, jos kyse on ratkaisusta, jolla haltuunotetun omaisuuden palauttamista hakijalle vastustanut osapuoli velvoitetaan suostumaan tähän.”

Erityisistä tuomioistuinmenettelyistä annettu laki nro 292/2013

11 Erityisistä tuomioistuinmenettelyistä annetun lain nro 292/2013 (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních) IV osaston ensimmäisen jakson otsikko on ”Haltuunottoa koskeva menettely”. Kyseiseen jaksoon sisältyvät muun muassa kyseisen lain 298 ja 299 §.

12 Mainitun lain 298 §:n, jonka otsikko on ”Tuomioistuimen haltuunotettavaksi määräämän omaisuuden palautus”, 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tuomioistuimen on luovutettava haltuunotettu omaisuus siihen oikeutetulle henkilölle tämän hakemuksesta. Jos haltuunotto tehdään sen vuoksi, että joku muu kuin siihen oikeutettu vaatii haltuunotettua omaisuutta tai että muu kuin se, jonka suostumus vaaditaan, ei suostu luovutukseen siihen oikeutetulle, omaisuuden palautus edellyttää kaikkien osapuolten ja henkilön, jonka erimielisyys täytäntöönpanosta on johtanut haltuunottoon, suostumusta. – –”

13 Mainitun lain 299 §:ssä, jonka otsikko on ”Haltuunotetun omaisuuden palautusta koskevan suostumuksen korvaaminen”, säädetään seuraavaa:

”1) Jos haltuunotetun omaisuuden palautusta koskevan suostumuksen antamisesta on kieltäydytty, suostumus voidaan korvata tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla, jossa määrätään luovutusta vastustanut osapuoli suostumaan haltuunotetun omaisuuden palauttamiseen hakijalle.

2) Edellä 1 momentissa tarkoitetun suostumuksen korvaamista koskevan menettelyn osalta toimivaltainen on se tuomioistuin, jossa haltuunottoa koskeva menettely on vireillä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 QE ja IJ, jotka asuvat Tšekissä, ostivat 19.8.2017 Saksassa ajoneuvon 13 000 eurolla. Tšekin poliisi takavarikoi 12.9.2017 ajoneuvon sillä perusteella, että ajoneuvon epäiltiin liittyvän Ranskassa tapahtuneeseen varkauteen. Takavarikon päätyttyä kyseistä ajoneuvoa ei palautettu QE:lle ja IJ:lle, vaan se otettiin haltuun Okresní soud v Českých Budějovicích (České Budějovicen piirituomioistuin, Tšekki) määräyksestä, koska kaksi Ranskassa asuvaa henkilöä DP ja EB olivat myös vedonneet aikaisemmassa menettelyssä ajoneuvoa koskeviin oikeuksiinsa.

15 QE ja IJ hakivat kyseisessä tuomioistuimessa haltuunotetun omaisuuden palauttamista. Koska Tšekin oikeudessa edellytetään tällaisessa tapauksessa kaikkien asianomaisten henkilöiden suostumusta, QE ja IJ vaativat myös kanteella mainittua tuomioistuinta antamaan ratkaisun, jolla korvataan DP:n ja EB:n suostumus, jotta kyseinen omaisuus voidaan palauttaa. Kyseinen kanne annettiin tiedoksi DP:lle ja EB:lle, jotka eivät esittäneet huomautuksia asetetussa määräajassa.

16 Asiaa ensimmäisenä oikeusasteena käsitellyt tuomioistuin katsoi, ettei sillä ollut kansainvälistä toimivaltaa tutkia suostumuksen korvaamista koskevaa kannetta, ja se katsoi lähinnä, että kansainvälinen toimivalta voitiin vahvistaa ainoastaan asetuksen N:o 1215/2012 26 artiklan 1 kohdan perusteella mutta että vastaajina olevat DP ja EB eivät olleet vastanneet asiassa kyseisessä tuomioistuimessa.

17 Krajský soud v Českých Budějovicích (České Budějovicen maakunnallinen tuomioistuin, Tšekki), johon QE ja IJ valittivat, pysytti 5.11.2021 antamallaan päätöksellä ensimmäisen asteen tuomioistuimen ratkaisun.

18 QE ja IJ tekivät kyseisestä ratkaisusta kassaatiovalituksen Nejvyšší soudiin (ylin yleinen tuomioistuin, Tšekki), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, ja väittivät, että suostumuksen korvaamiseen tähtäävä menettely on erityinen menettely, joka ei perustu asianosaisten väliseen aineelliseen oikeussuhteeseen, joten asetuksen N:o 1215/2012 säännöksiä ei voida soveltaa.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tiettyjen seikkojen perusteella voidaan päätellä, että menettely, jolla korvataan haltuunoton kumoamista koskeva suostumus, kuuluu asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteen alaan ja näin ollen asetuksen aineelliseen soveltamisalaan. Näin ollen haltuunoton tarkoituksena on poistaa siviilioikeudellisen kanteen yhteydessä kaikki epäilyt siitä, kenelle asianomaisista henkilöistä omaisuus voidaan palauttaa omistusoikeuden tai muun oikeuden nojalla. Lisäksi tähän luonteeltaan kontradiktoriseen menettelyyn sovelletaan siviiliprosessia koskevia sääntöjä ja tarkemmin sanottuna erityisiä tuomioistuinmenettelyjä koskevia sääntöjä.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, että on perusteltua epäillä, voidaanko asetusta N:o 1215/2012 soveltaa, koska kyseessä oleva menettely on luonteeltaan liitännäinen. Siitä huolimatta, että haltuunottoa koskeva menettely ja menettely, jolla korvataan haltuunoton kumoamista koskeva suostumus, ovat kaksi luonteeltaan erilaista menettelyä, jälkimmäinen menettely riippuu nimittäin läheisesti haltuunottoa koskevasta menettelystä.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa ensin, että tšekkiläisten tuomioistuinten toimivalta tutkia haltuunottoa koskevia menettelyjä perustuu siihen, että rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaiset viranomaiset käyttävät julkista valtaa, minkä jälkeen se rinnastaa asian 18.9.2019 annettuun tuomioon Riel (C-47/18, EU:C:2019:754), jossa unionin tuomioistuin katsoi, että kanne saatavan vahvistamiseksi, jotta se voidaan ilmoittaa maksukyvyttömyysmenettelyssä, johtuu välittömästi maksukyvyttömyysmenettelystä, liittyy siihen läheisesti ja perustuu maksukyvyttömyysmenettelyihin sovellettavaan oikeuteen.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa lisäksi, että jos hyväksyttäisiin kansainvälisen toimivallan määrittäminen menettelyissä, joilla korvataan haltuunoton kumoamista koskeva suostumus, asetuksen N:o 1215/2012 säännösten mukaisesti, haltuunottoa koskevan menettelyn asianosaisia voitaisiin kannustaa menettelemään strategisesti siinä mielessä, että tietyt

menettelyn osapuolet pysyisivät passiivisina ja odottaisivat, että heidät haastetaan heidän kotipaikkansa tuomioistuimeen asetuksen N:o 1215/2012 4 artiklassa säädetyn yleissäännön nojalla.

23 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epäilykset koskevat myös asetuksen N:o 1215/2012 8 artiklan 2 alakohdan, joka koskee sivullisvaatimuksiin sovellettavia toimivaltasääntöjä, tulkintaa erityisesti siitä syystä, että kyseisen säännöksen useissa kieliversioissa viitataan kolmannen osapuolen ja menettelyn, jossa on mukana kolmansia osapuolia, käsitteisiin.

24 Jos kysymykseen siitä, kuuluuko menettely, jolla korvataan haltuunoton kumoamista koskeva suostumus, asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteeseen, vastataan myöntävästi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko kyseisen asetuksen 8 artiklan 2 alakohtaa mahdollista tulkita siten, että sitä sovelletaan tällaiseen menettelyyn.

25 Nejvyšší soud on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetuksen [N:o 1215/2012] 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että haltuunoton kumoamista koskevan vastaajan suostumuksen korvaamista koskeva menettely, joka on liitännäinen menettely tuomioistuimen määräämää haltuunottoa koskevassa menettelyssä, joka on pantu vireille ottamalla rikosoikeudellisessa menettelyssä toimivaltaisen viranomaisen takavarikoima omaisuus haltuun, kuuluu kyseisessä asetuksessa tarkoitettuun siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteeseen?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko asetuksen [N:o 1215/2012] 8 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että haltuunoton kumoamista koskevan suostumuksen korvaamista koskevaa kannetta, jonka jokin omaisuuden haltuunottoa koskevan menettelyn osapuolista nostaa toista menettelyn osapuolta vastaan, pidetään kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna kanteena?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsite kattaa kanteen, joka koskee vastaajan suostumuksen korvaamista haettaessa omaisuuden haltuunoton kumoamista, kun kyseinen kanne on rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaisen viranomaisen omaisuuden haltuunottoa koskevaan menettelyyn nähden liitännäinen menettely.

27 Aluksi on huomautettava, että siltä osin kuin asetuksella N:o 1215/2012 kumotaan ja korvataan asetus N:o 44/2001, jolla puolestaan korvattiin Brysselin yleissopimus, unionin tuomioistuimen tulkinta näiden viimeksi mainittujen oikeudellisten välineiden säännöksistä ja määräyksistä koskee myös asetusta N:o 1215/2012, mikäli näiden säännösten ja määräysten voidaan katsoa ”vastaavan toisiaan” (tuomio 30.6.2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514, 20 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Näin on asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdan osalta, jonka mukaan tätä asetusta ”sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään – –”, koska tämä säännös vastaa asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 1 kohtaa ja Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan ensimmäistä kappaletta.

29 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että sen varmistamiseksi, että asetuksesta N:o 1215/2012 jäsenvaltioille ja asianomaisille henkilöille syntyvät oikeudet ja velvoitteet ovat mahdollisimman tasapuolisia ja yhtenäisiä, siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitettä ei ole tulkittava siten, että siinä ainoastaan viitattaisiin jonkin asianomaisen jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen. Kyseistä käsitettä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä, jonka tulkinnassa on käytettävä perustana kyseisen asetuksen tavoitteita ja järjestelmää sekä niitä yleisiä periaatteita, jotka ilmenevät kansallisten oikeusjärjestysten muodostamasta kokonaisuudesta (ks. vastaavasti tuomio 7.5.2020, Rina, C-641/18, EU:C:2020:349, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 16.7.2020, Movic ym., C-73/19, EU:C:2020:568, 33 kohta).

30 Tältä osin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että vaikka tietyt viranomaisen ja yksityisen väliset oikeusriidat saattavatkin kuulua asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalaan, jos kanne koskee toimia, jotka on toteutettu iure gestionis, näin ei ole viranomaisen käyttäessä julkista valtaa (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2021, TOTO ja Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 22.12.2022, Eurelec Trading, C-98/22, EU:C:2022:1032, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Nimittäin se, että yksi oikeusriidan asianosaisista käyttää julkista valtaa, koska se käyttää yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin yleisiin oikeussääntöihin nähden poikkeuksellisen laajaa valtaa, estää sen, että tällainen oikeusriita olisi asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu siviili- ja kauppaoikeudellinen asia (tuomio 6.10.2021, TOTO ja Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 22.12.2022, Eurelec Trading, C-98/22, EU:C:2022:1032, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

32 Sen selvittämiseksi, kuuluuko asia asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitteen alaan ja siten tämän asetuksen soveltamisalaan, on tunnistettava riita-asian asianosaisten välinen oikeussuhde ja riita-asian kohde tai vaihtoehtoisesti tutkittava kanteen perusta ja sen vireille saattamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt (tuomio 6.10.2021, TOTO ja Vianini Lavori, C-581/20, EU:C:2021:808, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 22.12.2022, Eurelec Trading, C-98/22, EU:C:2022:1032, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Vaikka tämä arviointi kuuluukin kansalliselle tuomioistuimelle, unionin tuomioistuin katsoo kuitenkin hyödylliseksi tehdä sille esitettyjen huomautusten perusteella joitakin tarkennuksia niistä seikoista, jotka voidaan ottaa huomioon.

34 Unionin tuomioistuin on siten jo todennut, että siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden käsitteen alaan kuuluu riita-asia, jossa asianosaisina ovat kaksi yritystä sellaisen takavarikon kumoamismenettelyssä, joka koskee polttoaineen toimittamista sotilasoperaatiota varten, koska se, että tietyllä toiminnalla on julkinen tarkoitus, ei näet sellaisenaan riitä perusteeksi todeta, että kyseistä toimintaa harjoitettaisiin iure imperii (ks. vastaavasti tuomio 3.9.2020, Supreme Site Services ym., C-186/19, EU:C:2020:638, 65 ja 66 kohta). Se katsoi kuitenkin, että näin ei ole silloin, kun on kyse vaatimuksesta, jolla pyritään saamaan toimivalta todeta tulevat rikkomiset pelkällä kyseisen viranomaisen virkamiehen laatimalla pöytäkirjalla, koska tällainen vaatimus

koskee todellisuudessa yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin yleisiin oikeussääntöihin nähden poikkeuksellisen laajan vallan käyttämistä (tuomio 22.12.2022, Eurelec Trading, C-98/22, EU:C:2022:1032, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kanne, joka koskee tuomioistuimen määräämän haltuunoton kumoamiseksi annettavan suostumuksen korvaamista, merkitsee menettelyä, jolla voidaan korvata tuomioistuimen ratkaisulla vastaajan puuttuva suostumus haltuunoton kumoamista koskevaan hakemukseen, sen henkilön määrittämiseksi, jolle tuomioistuimen on palautettava haltuunotettu omaisuus.

36 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on täsmentänyt, tämä kanne, jonka perustana on rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaisten viranomaisten määräämä takavarikko ja kyseessä olevan omaisuuden haltuunotto, on välttämätön edellytys tuomioistuimen määräämän haltuunoton kumoamiselle.

37 Tästä seuraa, että suostumuksen korvaamiseen tähtäävä menettely liittyy sekä kohteensa että perusteensa osalta erottamattomasti siihen, että rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaiset viranomaiset takavarikoivat kyseessä olevan omaisuuden, joka sitten otetaan haltuun, joten sitä ei voida tutkia ottamatta huomioon näitä menettelyjä.

38 Rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä tehty omaisuuden takavarikointi ja myöhempi haltuunotto ovat julkiselle vallalle tyypillisiä ilmentymiä muun muassa siksi, että niistä päättävät yksipuolisesti rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaiset viranomaiset ja ne sitovat oikeusriidan asianosaisia.

39 Tällainen oikeusriita johtuu nimittäin siitä, että yksi oikeudenkäynnin asianosaisista käyttää julkista valtaa, koska se käyttää yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin yleisiin oikeussääntöihin nähden poikkeuksellisen laajaa valtaa (ks. vastaavasti tuomio 15.2.2007, Lechouritou ym., C-292/05, EU:C:2007:102, 34 kohta).

40 Tästä seuraa, että suostumuksen korvaamista koskevan kanteen on myös katsottava merkitsevän julkisen vallan käyttämistä siltä osin kuin se merkitsee menettelyä, joka on liitännäinen tuomioistuimen rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaisten viranomaisten takavarikoiman omaisuuden määräämään haltuunottoon nähden ja joka on edellytys haltuunoton kumoamiselle.

41 Unionin tuomioistuin on jo todennut tästä, että jos oikeusriita jää kohteensa vuoksi asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalan ulkopuolelle, se, että on olemassa alustava kysymys, josta tuomioistuimen on lausuttava riita-asian ratkaisemiseksi, ei voi oikeuttaa mainitun asetuksen soveltamista tämän kysymyksen sisällöstä riippumatta (ks. vastaavasti tuomio 25.7.1991, Rich, C-190/89, EU:C:1991:319, 26 kohta).

42 Olisi lisäksi vastoin oikeusvarmuuden periaatetta, joka on yksi asetuksen N:o 1215/2012 tavoitteista, jos kyseisen asetuksen sovellettavuus voisi vaihdella sen mukaan, onko asiassa olemassa alustavaa kysymystä (ks. vastaavasti tuomio 13.5.2015, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, EU:C:2003:282, 42 kohta).

43 Tällaista tulkintaa ei voida kyseenalaistaa myöskään sillä, että tämä edeltävä menettely käydään yksityishenkilöiden välillä ilman rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaisia viranomaisia, että menettely on luonteeltaan kontradiktorinen ja että sen kulkua koskevista yksityiskohtaisista säännöistä säädetään siviiliprosessia koskevissa säännöissä.

44 Se, että tuomioistuimen määräämän haltuunoton kumoamista hakenut henkilö nostaa sellaisen kanteen, joka perustuu julkisen vallan käyttöön, riittää siihen, että tämän menettelyn voidaan katsoa jäävän asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalan ulkopuolelle siitä riippumatta, millaisia menettelysääntöjä noudatetaan. Sillä seikalla, että kannetta, josta on kyse ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, luonnehditaan siviilioikeudelliseksi siltä osin kuin sillä pyritään määrittämään, kenelle takavarikoitu ja haltuun otettu omaisuus on palautettava, ei näin ollen ole asian kannalta merkitystä (ks. vastaavasti tuomio 15.2.2007, Lechouritou ym., C-292/05, EU:C:2007:102, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsite ei kata kannetta, joka koskee vastaajan suostumuksen korvaamista haettaessa omaisuuden haltuunoton kumoamista, kun kyseinen kanne on rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaisen viranomaisen takavarikoiman omaisuuden haltuunottoa koskevaan menettelyyn nähden liitännäinen menettely.

Toinen kysymys

46 Ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus huomioon ottaen toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

47 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 1 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

kyseisessä säännöksessä tarkoitettu siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsite ei kata kannetta, joka koskee vastaajan suostumuksen korvaamista haettaessa omaisuuden haltuunoton kumoamista, kun kyseinen kanne on rikosoikeudellisissa menettelyissä toimivaltaisen viranomaisen takavarikoiman omaisuuden haltuunottoa koskevaan menettelyyn nähden liitännäinen menettely.

Allekirjoitukset